

Odpowiedzi na pytania związane z ekologią na Uniwersytecie Śląskim

Pytania:

Świat nauki nie ma dzisiaj wątpliwości co do przyczyn i konsekwencji kryzysu klimatyczno-środowiskowego, które na naszych oczach nabierają coraz szybszego tempa. Koniecznym jest natychmiastowe wprowadzenie radykalnych, systemowych zmian obejmujących wszystkie sfery życia społecznego, ekonomicznego, politycznego, zarówno na poziomie lokalnym, jak i globalnym. Przeciwdziałanie zagrożeniom jest jednym z najważniejszych wyzwań, przed którymi stoi ludzkość. Uważamy, że środowisko akademickie i nasz Uniwersytet Śląski są zobowiązani do niezwłocznego podjęcia działań, zmierzających do ograniczenia skutków katastrofy klimatyczno-środowiskowej, do wypracowania innych postaw wobec przyrody.

W związku z trwającą aktualnie na polskich uczelniach kampanią wyborczą, dotyczącą nowej kadencji rektorskiej, zwracamy się do Państwa z prośbą o naświetlenie swojego punktu widzenia na te kwestie, których zasadnicza część jest zawarta w poniższych pytaniach. Pragniemy tym samym sprawić, aby w trakcie wyborów nowych władz naszej Uczelni dyskusja na temat kluczowych kwestii, przed którymi stoi dzisiaj ludzkość, wybrzmiała mocno i odbiła się szerokim echem w regionie. Państwa opinie, a wierzymy, że w przyszłości działania, pozwolą naszej Uczelni stać się jedną z najbardziej zatroskanych kryzysem klimatyczno-środowiskowym, reagującą skutecznie na kluczowe wyzwania dzisiejszego świata i przyszłych pokoleń.

1. Unia Europejska, w tym nasz kraj, podpisały i ratyfikowały porozumienie paryskie i są zdecydowane wdrożyć działania, dzięki którym do 2050 r. jako pierwsza na świecie gospodarka i pierwsze na świecie społeczeństwo stanie się neutralna klimatycznie. Czy i w jaki sposób Pan/Pani będzie wspierał działania na rzecz osiągnięcia przez naszą Uczelnię **neutralności klimatycznej**? Jaki rok osiągnięcia neutralności klimatycznej przez Uczelnię kandydat(ka) proponuje?
2. Jakie konkretne nowe działania będzie Pan/Pani podejmował(a) w związku z **adaptacją** uczelni do ocieplania klimatu? Jak będą weryfikowane postępy działań? Kto będzie za ich realizację odpowiedzialny?
3. Czy Pan/Pani planuje podjęcie działań służących ograniczeniu **śladu ekologicznego i węglowego** Uczelni, jego monitorowanie i upublicznianie tych danych społeczności akademickiej?
4. Z pierwszego wspólnego raportu dwóch agend ONZ - IPBES (Międzypaństwowa Platforma Naukowo-Polityczna ds. Różnorodności Biologicznej i Usług Ekosystemowych) oraz IPCC (Międzypaństwowy Zespół ds. Zmian Klimatu) z 2021 roku jasno wynika, że istnieje konieczność jednoczesnego przeciwdziałania utracie bioróżnorodności i kryzysowi klimatycznemu oraz ich skutków społecznych. Jak Pan/Pani postrzega **rolę bioróżnorodności** w przestrzeni akademickiej? Jakie przewiduje działania służące zwiększeniu przestrzeni zielonej w obrębie Uczelni?
5. Czy Pan/Pani widzi potrzebę wprowadzenia **edukacji klimatyczno-środowiskowej** na naszej Uczelni? Jeśli tak, to jak zamierza Pan/Pani to zrobić?

Z wyrazami szacunku

dr Magdalena Ochwat (Wydział Humanistyczny)
prof. dr hab. Piotr Skubała (Wydział Nauk Przyrodniczych)

Odpowiedzi:

Zmiany klimatyczne są problemem, który dotyczy nas wszystkich. Bez wątplenia należy prowadzić działania w zakresie ograniczenia emisji dwutlenku węgla, zmniejszenia śladu węglowego oraz zagwarantowania bioróżnorodności i neutralności klimatycznej.

Odnosząc się do Państwa pytań:

Ad. 1. Ponieważ RP jest związana zobowiązaniami międzynarodowymi, nasz Uniwersytet adekwatnie nie może osiągnąć neutralności klimatycznej później niż do 2050 r. Jako rektor naszej uczelni, będę starał się by czas ten był zdecydowanie krótszy. Niestety na tym etapie podanie dokładnego roku byłoby czystą spekulacją, ponieważ wcześniej muszę poznać możliwości finansowe naszej uczelni oraz stworzyć szczegółowy plan pozwalający osiągnąć ten cel. By móc to zrobić niezbędne będzie powołanie Rady ds. neutralności klimatycznej Uniwersytetu, składającej się ze specjalistów w tym zakresie. Rada ta miałaby za zadanie opracowanie takiego planu wspólnie z władzami rektorskimi.

Ad. 2. Myślę, że razem z odpowiedzią na to pytanie, mógłbym jednocześnie odpowiedzieć na pytanie nr 3. Mianowicie, podstawowym działaniem ma być ograniczenie zużycia energii w budynkach UŚ, np. poprzez docieplenie elewacji, stropodachów czy też dachów. Wszelkie dokumenty powinny być archiwizowane w formie elektronicznej, jeżeli prawo polskie nie wymaga innej formy. Chciałbym by w pełni funkcjonował elektroniczny obieg dokumentów (bez konieczności ich drukowania i skanowania) z wykorzystaniem podpisów elektronicznych.

Dążyłbym do zoptymalizowania użycia przestrzeni Uniwersytetu, tak by obniżyć koszty zużycia energii. Dodatkowo, optymalizacja użycia sprzętu. Powinniśmy zyskać także większą niezależność energetyczną, zwiększając w portfelu energetycznym, udział „zielonej energii”.

Ponieważ jest to jedynie kilka wybranych pomysłów, chciałbym aby, podobnie jak w innych uczelniach, wspomniana Rada wraz z władzami rektorskimi, opracowała szczegółowy plan działania w kwestii dalszych proekologicznych zmian w uczelni, w tym określenie kamieni milowych, sposobów ich osiągnięcia oraz czasu jaki jest na to potrzebny. Plan taki mógłby zostać w pełni wdrożony do 2030 roku, jeżeli stan finansów uczelni na to pozwoli. Pozwoliłoby to na ograniczenie śladu węglowego oraz jego kontrolę. Nie widzę problemu z tym aby dane te były udostępniane społeczności naszej Uczelni, ponieważ jestem za jak największą przejrzystością jej funkcjonowania, także w omawianym zakresie.

Ad. 3. W pkt. 2 mieści się odpowiedź na Państwa pytanie.

Ad. 4. Jak wspomniałem uprzednio, bioróżnorodność jest koniecznym elementem naszego środowiska. Najprostszą metoda zagwarantowania jej w naszym Uniwersytecie to planowanie przestrzeni zielonych, tak by nowe nasadzenia składały się z naszych rodzimych gatunków, w szczególności drzew o rozłożystych koronach zapewniających cień; pozbywanie się przestrzeni pokrytych kostką brukową lub płytami betonowymi; zakładanie pionowych ogrodów (jeżeli finanse uczelni na to pozwolą) oraz łąk kwietnych. Kolejnym możliwym rozwiązaniem jest zwiększenie ilości posiadanych przez uczelnię uli – kilka z nich znajduje się już na dachu Wydziału Prawa i Administracji – wszyscy wiemy jak ważną rolę odgrywają zapyłacze w podtrzymaniu bioróżnorodności naszego środowiska.

Ad. 5. Podnoszenie świadomości wśród pracowników oraz studentów w tym zakresie jest niezwykle ważne. Myślę, że będzie to także element prac wspomnianej powyżej Rady, jednak jednym z pomysłów może być także stworzenie punktu/punktów zbioru niepotrzebnych nam rzeczy (ubrań, książek czy też urządzeń) – będzie to realna odpowiedź na walkę z konsumpcjonizmem napędzającym zbędną produkcję, prowadzącą w efekcie do emisji CO₂ i zmian klimatu. Natomiast jeżeli chodzi o edukację, uważam, że powinniśmy zrewidować kierunki studiów mogące taką edukację prowadzić i dostosować je do obecnej wiedzy oraz wymagań społecznych w tym zakresie.

Podkreślam jednak, że wszyscy powinniśmy mieć na uwadze fakt, że zdecydowanej poprawy wymaga status materialny pracowników uczelni oraz doposażenie infrastrukturalne. To zaś powoduje, że każda inwestycja będzie musiała być planowana racjonalnie, z uwzględnieniem ograniczonych zasobów finansowych Uniwersytetu.